

prof. dr hab. Zofia Czapiga
ul. Brydaka 7/27
35-507 Rzeszów
tel. 17 856-38-74

Ocena

dorobku naukowego oraz osiągnięć dydaktycznych i organizacyjnych dr Martyny Król
w postępowaniu o nadanie stopnia doktora habilitowanego, wszczętym na Wydziale
Filologicznym Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie

1. Ocena dorobku dydaktycznego i organizacyjnego

Pani dr Martyna Król w 2002 roku ukończyła filologię rosyjską w Akademii Świętokrzyskiej (obecnie Uniwersytet Jana Kochanowskiego) w Kielcach, gdzie podjęła pracę w Zakładzie Językoznawstwa Rosyjskiego Instytutu Filologii Słowiańskiej. Rozprawę doktorską nt. *Польско-русская лексическая квазианалогия. Функционально-прагматический анализ* obroniła w 2005 roku i od tej pory pracuje jako adiunkt w Instytucie Filologii Rosyjskiej UJK. Poza działalnością dydaktyczną wyróżnia się aktywnością organizacyjną, współpracuje też z innymi ośrodkami akademickimi, w tym zagranicznymi (Rosja, Ukraina).

Jako nauczycielowi akademickiemu powierzano Jej prowadzenie zróżnicowanych zajęć dydaktycznych: obok lektoratów i seminariów, wykłady, ćwiczenia bądź konwersatoria z takich przedmiotów jak: praktyczna nauka języka rosyjskiego, gramatyka opisowa języka rosyjskiego, scs, podstawy etno- i psycholingwistyki, lingwistyka tekstu, wybrane zagadnienie z polsko-rosyjskiego językoznawstwa konfrontatywnego, lingwistyczne aspekty komunikacji międzykulturowej oraz etniczne podstawy językowego obrazu świata. Wypromowała 73 licencjatów, była promotorem pomocniczym w przewodzie doktorskim mgr Marzeny Górskiej na Wydziale Humanistycznym Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach (obrona odbyła się 11.05.2015). Ma również osiągnięcia w zakresie popularyzacji nauki poprzez czynny udział w seminariach naukowych organizowanych na innych wydziałach uniwersytetu, jak również poza macierzystą uczelnią (UP Kraków).

Znacząca jest też Jej działalność organizacyjna. Jest autorem wniosku o uruchomienie makrokierunku Rosjoznawstwo, kilku planów i programów studiów, w tym studiów podyplomowych. Opracowała i zrealizowała autorski projekt badawczy nt.: *Model słowotwórczy i proces słowotwórczy jako obiekt badania słowotwórstwa dynamicznego – onomazjologii* (2010-2012) finansowany w ramach programu rozwoju młodej kadry. Organizowała bądź współorganizowała trzy międzynarodowe konferencje naukowe. Jest założycielem i opiekunem studenckiego koła naukowego Język i Kultura Ukraińska.

Od 2011 roku współpracuje z akademickimi ośrodkami zagranicznymi w Rosji i na Ukrainie przy organizacji projektu „Szkoła otwartego umysłu”. W latach 2009-2011 była koordynatorem ds. specjalności Edukacja Wczesnoszkolna i Przedszkolna z Nauczaniem Języka Rosyjskiego w projekcie „Kompetentny nauczyciel wczesnej edukacji inwestycją w lepszą przyszłość”. W ramach realizacji projektu prowadziła zajęcia z gramatyki praktycznej języka rosyjskiego i metodyki początkowej nauki języka rosyjskiego.

Aktywnie włącza się również w działalność towarzystw naukowych i kulturalnych, takich jak: Komisja Lingwistyki Dyskursu przy Międzynarodowym Komitecie Sławistów, Towarzystwo Miłośników Języka Polskiego oraz Centrum Kultury Wschodniej w Kielcach.

2. Ocena dorobku naukowego

Zainteresowania badawcze dr Martyny Król dotyczą problematyki języka w kontekście społeczno-kulturowym (badanie językowego obrazu świata), interjęzykowym (analiza zjawiska quasi-analogii międzyjęzykowej) i teoretycznym (kwestia homonimii leksykalnej). Badania mają charakter interdyscyplinarny i odnoszą się do socjolingwistyki, etnolingwistyki, semiotyki lingwistycznej, glottodydaktyki, komunikacji międzykulturowej, lingwistyki konfrontatywnej, teorii języka i analizy dyskursu. Pod względem ilościowym Jej dorobek naukowy jest średniej wielkości: obejmuje łącznie 34 publikacje naukowe (po doktoracie 29), w tym dwie monografie autorskie (jedna w języku rosyjskim, druga – polskim) i 32 artykuły naukowe (z czego 4 są w druku). 14 artykułów ukazało się w polskich czasopismach recenzowanych, część z nich w wysoko punktowanych czasopismach językoznawczych („Respectus Philologicus”, „Acta Neophilologica”, „Studia Rossica Posnaniensa”), natomiast 4 artykuły w recenzowanych czasopismach zagranicznych. 12 tekstów ma charakter rozdziałów monografii wieloautorskich: 8 w monografiach polskich i 4 w monografiach rosyjskich. Ponadto brała czynny udział w 26 konferencjach naukowych: w 21 konferencjach krajowych o zasięgu międzynarodowym i 5 zagranicznych. Dorobek jest zróżnicowany tematycznie z racji zarówno zainteresowań naukowych Habilitantki, jak również konieczności poznawania dodatkowych obszarów wiedzy w związku z prowadzeniem bardzo zróżnicowanych zajęć dydaktycznych.

O aktywności naukowej Habilitantki świadczą publikowane systematycznie prace, których problematyka badawcza wyznaczana jest przez dwa zasadnicze pola dociekań.

Pierwszy okres twórczości naukowej obejmuje konfrontatywne badanie leksyki języka polskiego i języka rosyjskiego, co znalazło wyraz w 3 artykułach oraz w monografii zatytułowanej *Польско-русская лексическая квазианалогия. Функционально-прагматический анализ* będącej zmodyfikowaną wersją rozprawy doktorskiej. Autorka koncentruje się na wyjaśnieniu zjawiska międzyjęzykowej quasi-analogii leksykalnej, klasyfikacji jej odmian i analizie reprezentacji leksykograficznej. Pojęcie quasi-analogii dotyczy z jednej strony jednostek leksykalnych, które są ogólnie uważane za analogony międzyjęzykowe, a z drugiej tych jednostek, którymi mówca stara się wypełnić lukę kognitywną, semantyczną lub leksykalną używanego języka. Główną przyczyną ich powstania jest obiektywny brak analogonu, czyli odpowiednika w systemie jednego z porównywanych języków lub też niepełne pokrycie przez istniejący analogon nominatywnych potrzeb mówiącego. Autorka nie uznaje quasi-analogonów za błędy, chociaż ich użycie nie jest zgodne z uzusem danego języka. Szczególnie cenne wydaje się potwierdzenie materiałowe funkcjonalnego zjawiska międzyjęzykowej quasi-analogii na poziomie semantyki leksykalnej. Rezultaty badań poza niewątpliwymi walorami naukowymi mają przede wszystkim znaczącą wartość dla praktyki translatorskiej oraz przy nauczaniu języka rosyjskiego w polskim audytorium. Niedosyt opracowania budzi jednak brak precyzyjnego określenia bazy materiałowej (ilościowo): we wprowadzeniu jedynie sygnalizowany jest dobór materiału z ustnych i pisemnych rosyjskojęzycznych tekstów Polaków (głównie studentów) i rzadziej polskojęzycznych tekstów Rosjan (s. 11). Nigdzie nie pojawiają się dane statystyczne, istotne przecież w badaniach naukowych, zwłaszcza w ujęciu kontrastywnym, bo świadczące o pewnych tendencjach. Opisowi poddawane są tylko przykładowe błędy pojawiające się w analizowanych słownikach dwujęzycznych oraz błędy studentów, korzystających z tych słowników (s. 128), co nie gwarantuje dostatecznej wiarygodności wyników prowadzonych badań.

Drugi, bardzo szeroki krąg zainteresowań badawczych Habilitantki to prace z zakresu semantyki i semiotyki językoznawczej dotyczące homonimii i polisemii. Problemom tym poświęconych jest 12 artykułów oraz monografia *Typologia homonimii językowej w aspekcie*

onomazjologiczno-dyskursywnym, wskazana jako podstawa w postępowaniu habilitacyjnym. W części artykułów ustalane są podstawy teoretyczne dla dalszej szczegółowej analizy lingwistycznej, m.in. koncepcja znaku i trójkąta semiotycznego, np.: *Konflikt znaczenia wyrazu i jego formy – jedność niejedności* (Kowno – Kielce 2012), *Koncepcje trójkąta semiotycznego wobec wymagań współczesnego językoznawstwa otwartego* (Olsztyn 2015). Ilustracją poszczególnych etapów dojrzewania modelu tożsamości wyrazu są m.in. szkice: *Podobieństwo wyrazów i iluzja tożsamości pojęć (na przykładzie leksemu wyjściowego „doz”)*, Kijów 2011; *Homonimoidalność versus polisemia: kwestia tożsamości wyrazu (na przykładzie leksemu „npoïmu”)*, Kielce 2011. Większość artykułów poświęcona jest zjawiskom homonimii i polisemii, w różnych odniesieniach: do komunikacji (*Polisemia a niepowodzenia komunikacyjne. Podejście komunikatywno-pragmatyczne*, Warszawa 2008), przekładu (*Polisemia a przekład (na materiale języka polskiego i rosyjskiego)*, Kijów 2011) czy nauczania języka obcego (*Polisemia a nauczanie języka rosyjskiego*, Łódź 2011).

Ponadto z głównym nurtem dociekań naukowych Habilitantki korespondują prace dotyczące:

- etnolingwistyki, zwłaszcza językowego obrazu świata (7 szkiców). Warto wymienić choćby kilka z nich: *Polsko-rosyjskie quasi-analogony leksykalne (quasi-synonimy) jako efekt różnic w kognitywnych obrazach świata*, Kielce 2005; *Od czego zależy etnokulturowy sposób patrzenia na świat: do problemu obrazu świata*, Kijów 2010; *Symulakry etniczne jako przejaw wirtualizacji społeczeństwa*, Toruń 2010; *Modele transformacji leksykalnej jako składowa rosyjskiego etnokulturowego obrazu świata*, Toruń 2012; *Metafora w polskim językowym obrazie świata*, Kielce 2012.

- onomazjologii: badania cząstkowe przedstawione w szkicach *Modele leksykalne w ujęciu onomazjologii*, Kielce 2009; *Modele transformacji leksykalnej jako składowa rosyjskiego etnokulturowego obrazu świata*, Toruń 2012; *Motywacje słowotwórcze transformacji leksykalnych (na przykładzie wyjściowego leksemu „npoïmu”)*, Olsztyn 2012 pozwoliły Habilitantce opracować teorię, na podstawie której stworzyła nową funkcjonalnopragmatyczną typologię homonimii językowej, zaprezentowaną następnie w swojej monografii.

W dorobku naukowym dr M. Król znajdują się też artykuły, wychodzące poza wiodący nurt zainteresowań, poświęcone drugoplanowym kwestiom, typu:

- komunikacja międzykulturowa (*Od czego zależy etnokulturowy sposób patrzenia na świat: do problemu obrazu świata*, Kijów 2010),

- nauczanie języka rosyjskiego (*Realioznawstwo i lingwokulturologia jako konieczne elementy procesu nauczania języka rosyjskiego*, Warszawa 2009; *Polisemia a nauczanie języka rosyjskiego*, Łódź 2011; *Metoda onomazjologiczna jako sposób przewyciężenia interferencji w nauczaniu języka rosyjskiego*, Lublin 2012),

- fenomeny socjologiczne (*Yuppie i Bobo jako specyficzne odmiany konsumpcjonizmu*, Toruń-Kielce 2012).

Świadczą one o szerokich zainteresowaniach Habilitantki, o żywej reakcji na aktualne problemy zmieniającej się rzeczywistości oraz o umiejętności godzenia przyjemnego z pożytecznym, o radzeniu sobie zarówno z problemami poważnymi, jak i lżejszymi.

Mimo zastrzeżeń natury metodologicznej ogólnie dorobek naukowy dr Martyny Król oceniam pozytywnie. Jest on rzetelny merytorycznie, oparty na bogatej literaturze przedmiotu, a do tego zróżnicowany, jeśli chodzi o obszary badawcze. Godny podkreślenia jest fakt, że artykuły publikowane są nie tylko we własnym wydawnictwie uczelnianym, ale również w innych krajowych ośrodkach akademickich, i co najważniejsze, w czasopiśmiech wysoko punktowanych oraz w wydawnictwach zagranicznych (Rosja, Ukraina).

3. Ocena rozprawy habilitacyjnej dr Martyny Król *Typologia homonimii językowej w aspekcie onomazjologiczno-dyskursywnym*, Wyd. UJK, Kielce 2014, ss. 439

Monografia *Typologia homonimii językowej w aspekcie onomazjologiczno-dyskursywnym* jest uwieńczeniem wnikliwych badań dr Martyny Król nad semantyką języka i teoretyczno-metodologicznymi poszukiwaniami pozwalającymi wyjaśnić i opisać powstawanie i współwystępowanie w języku słów zbieżnych formalnie, ale różnych znaczeniowo.

Podjęty problem ma charakter wieloaspektowy, interdyscyplinarny. Obok dociekań z zakresu semantyki i semiotyki językoznawczej Autorka sięga do szeregu ważniejszych stanowisk z takich dyscyplin jak socjolingwistyka, etnolingwistyka, onomazjologia, komunikacja międzykulturowa, glottodydaktyka.

Praca ma bardzo rozbudowaną strukturę, składa się z wprowadzenia, pięciu rozdziałów zasadniczych i zakończenia, przy czym rozdziały zasadnicze mają wiele podrozdziałów i podpodrozdziałów. Wprowadzenie taki układ sprzyja przyjętej konwencji i logice konstrukcji pracy, jednak w niektórych przypadkach budzi zastrzeżenia, o czym napiszę w dalszej części recenzji.

We *Wprowadzeniu* Autorka sygnalizuje przesunięcie we współczesnej lingwistyce „akcentu z analizy języka samego w sobie na badanie języka jako instrumentu wchodzącego w wielorakie relacje, synergetycznego, współdziałającego z elementami pozajęzykowymi” (s. 9). Dlatego badanie jednostek zbieżnych formalnie o odmiennym znaczeniu opiera na podejściu funkcjonalno-pragmatycznym (w rozumieniu I. Kanta, W. Jamesa, G. Tarde’a), antropocentrycznym (F. Saussure’a.), onomazjologicznym (V. Mathesia, M. Dokulila, I. Toropcewa) i dyskursywnym (T. Dijka). „Ambicją mojej książki – czytamy na s. 11 – jest stworzenie takiej koncepcji lingwistycznej, która nie pomnoży licznej grupy publikacji o wąskim spektrum metodologiczno-konceptualnym, lecz będzie próbą skonfigurowania teorii współczesnych paradygmatów lingwistyczno-filozoficznych w ramach jednego aparatu pojęciowego”. I to w jakimś stopniu udaje się Autorce, jednak w niezwykle obszernej formie, wystawiając tym samym czytelnika na próbę wytrzymałości dokończenia lektury tekstu. Nie sprzyja temu ani objętość książki i jej format, ani rozmiar czcionki, ani rozległe teoretyzowanie z ubogimi ilustracjami materiałowymi, ani wreszcie bardzo rozbudowane zdania, zajmujące nawet 11 wierszy (np. s. 418), co czyni tekst zawiłym i trudnym w odbiorze. Ponadto łatwo się pogubić w gąszczu podejmowanych problemów, z wiadomych względów niemożliwych do wyczerpującego opisu w ramach jednej monografii.

Bardzo obszerny pierwszy rozdział teoretyczny *Stan badań z zakresu semantyki i słowotwórstwa we współczesnym językoznawstwie* (s. 15-85) ma 3 podrozdziały i aż 14 podpodrozdziałów. Już na samym początku na jednej stronie skumulowany został tytuł z dwoma podtytułami, co następnie powtarza się przy każdym kolejnym rozdziale. Nie wydaje się konieczne tak szczegółowe „drobienie” zapowiedzi omawianych kwestii, tak czy inaczej podporządkowanych logicznie ogólniejszej zapowiedzi. Włączenie tekstu 1.1.1. do podrozdziału 1.1. zlikwidowałoby zbędne luki bez uszczerbku dla merytorycznej wartości i przejrzystości opisu (s.15).

W pierwszym podrozdziale (1.1.) Autorka dokonuje przeglądu całego szeregu lingwistycznych koncepcji semantycznych, przeciwstawia semantykę filozoficzną semantyce lingwistycznej, semantykę strukturalną semantyce kognitywnej, po czym bardzo wnikliwie omawia główne koncepcje strukturalizmu i założenia semantyki kognitywnej, by wreszcie skupić się na koncepcji znaczenia w semantyce strukturalnej i kognitywnej oraz w teorii ambiwalencji językowej. W podrozdziale drugim (1.2.) koncentruje się na teorii znaku językowego, a w podrozdziale 1.3. na słowotwórstwie, modelach słowotwórczych i na modelach działalności mownej. Autorka przytacza różne stanowiska badaczy, przy czym ustosunkowuje się do nich przez pryzmat własnych poglądów i możliwości odniesienia do

badanego materiału, co świadczy o dobrej orientacji w literaturze przedmiotu. Moje zastrzeżenia budzi jednak zbyt szerokie omawianie poglądów przedstawicieli przywoływanych tu nurtów badawczych, należało to przedstawić w bardziej skondensowanej formie, odsyłając do istniejącej i raczej dostępnej dla zainteresowanych literatury przedmiotu. Fascynacja omawianą tematyką nie powinna pozostawać w sprzeczności z umiejętnością syntetycznego ujmowania prezentowanych teorii, selektywnego dobierania najbardziej istotnych dla wiodącego problemu badawczego wątków czy kwestii. Nie widzę np. sensu poświęcania słowotwórstwu aż 20 stron w podrozdziale 1.3. *Słowotwórstwo jako dział lingwistyki* (s. 65-84), zwłaszcza że w zasadniczej części pracy niewiele znajdujemy o procesach derywacyjnych w odniesieniu do homonimii językowej, i nie wydaje się właściwym uzasadnianie zbyt szerokiego traktowania zagadnień ukłonem Autorki „w stronę tych, którzy przyczynili się do takiego rozwoju badań nad językiem, że wiemy już o funkcjonowaniu języka tak wiele” (s. 85).

Również rozdział drugi *Założenia metodologiczne i podstawy teoretyczne typologii homonimii językowej* jest zbyt obszerny (s. 87-146). Autorka przedstawia funkcjonalno-pragmatyczną metodologię na tle innych nurtów językoznawstwa, omawia współczesne paradygmaty lingwistyczno-filozoficzne, dużo uwagi poświęcając teorii językoznawczej F. Saussure’a, dowodząc, że „powinien on być uznany za twórcę językoznawstwa funkcjonalnego” (s. 97). Natomiast w podrozdziale 2.1.3. zawarte są założenia metodologiczne, na których opiera się Jej koncepcja nowej typologii homonimii językowej. Są to wymieniane już założenia funkcjonalno-pragmatyczne, antropocentryczne, onomazjologiczne i dyskursywne. Każde z nich omawiane jest obszernie w oddzielnym podrozdziale. Druga część rozdziału poświęcona jest teoretycznym założeniom typologii homonimii językowej, w tym onomazjologicznej teorii znaczenia leksykalnego i tetradycznej koncepcji znaku działalności językowej jako realizacji modelu funkcjonalnego. W podsumowaniu rozważań Autorka zabiera głos w kwestii kontrowersyjnych poglądów współczesnych lingwistów dotyczących zasług F. Saussure’a, uważając, iż jego rola w rozwoju nowożytnego językoznawstwa nie została jeszcze należycie oceniona (s. 146).

W rozdziale trzecim podjęta została próba rozgraniczenia w oparciu o najnowszą, zróżnicowaną literaturę lingwistyczną istotnego dla badanego zjawiska pojęcia polisemii i homonimii (*Polisemia czy homonimia? Tożsamość wyrazu jako klucz do rozwiązania problemu relacji leksykalnych*, s. 147-279). Po wyjaśnieniu terminów i przedstawieniu zjawiska homonimii i polisemii językowej oraz sposobów jego interpretacji w językoznawstwie i literaturoznawstwie Autorka prezentuje aż 10 typologii homonimii i polisemii w polskich źródłach językoznawczych. W dalszej kolejności na podstawie literatury przedmiotu pokazuje, że rozgraniczenie homonimii i polisemii w oparciu o kryteria etymologiczne, semantyczne i formalne nie jest możliwe do przeprowadzenia. W podrozdziale 3.2.3. (*Propozycja kompleksowego sprawdzianu tożsamości leksemu*) przytacza cały szereg dowodów identyfikacji wyrazu jako samodzielnej semantycznie jednostki nominatywnej o określonych właściwościach strukturalnych, systemowych i pragmatycznych. Są to dowody strukturalne, systemowe, mikrosystemowe (relacje synonimiczno-antonimiczne; epidymmatyczne, syntagmatyczne), makrosystemowe (potencje socjolektalne), pragmatyczne, dyskursywne, sytuacyjne.

I wreszcie najistotniejszy w moim mniemaniu rozdział 4. *Homonimia językowa i jej rodzaje. Językowe modele znakotwórcze i ich rola w tworzeniu homonimów* (s. 281-390), przy czym wiodący dla monografii problem – typologia homonimii – pojawia się dopiero w podrozdziale 4.4. Na wstępie szczegółowo przedstawiona została koncepcja modelu słowotwórczego Iwana Toropcewa, ponieważ jest to najbardziej zbliżone do koncepcji Autorki podejście metodologiczne. Model ten odnosi się do procesu „produkcji” jednostek leksykalnych i obejmuje wszystkie możliwości ich powstawania. Jednak opis homonimii i

udowodnienie istnienia monosemii w języku nie może opierać się jedynie na modelach produkcji znaków językowych, dlatego słusznie Autorka sięga również do koncepcji modeli leksykalno-semantycznych O. Leszczaka. W dalszej części omawiane są modele aktualizacji, łączliwości leksykalnej, transformacji semantycznej – metonimizacja i metaforyzacja. Autorka więcej uwagi poświęca ostatnim modelom, ponieważ jest to jedyny rodzaj modeli, który może przekształcić się w algorytm znakotwórczy (s. 303). I tu znajdujemy większe bogactwo ilustracji materiałowych odnoszących się do wybranych (23 mowotwórczych i 9 znakotwórczych) modeli metonimizacji rzeczowników jako realizacji transformacji mowotwórczej. Modele metaforyzacji transformacji rzeczowników jako realizacji znakotwórczej oparte zostały na motywie nominacji. Dla ilustracji Autorka wybrała najliczniej reprezentowaną przez modele sieć „Świat jako ludzkie ciało” (9 modeli). Modele metaforyzacji nie stanowią wyczerpującego opisu, są jedynie potwierdzeniem językowej konceptualizacji świata za pomocą myślenia metaforycznego, czyli przez szukanie podobieństw między pojęciami.

Po omówieniu istoty nominacji i jej rodzajów (pierwotna, powtórna i wtórna) dochodzimy wreszcie do najistotniejszych kwestii – funkcjonalno-pragmatycznej typologii zjawiska homonimii, z ciekawymi ilustracjami materiałowymi. Według kryterium formalnego wyróżniane są homonimy właściwe, homonimoidy (pokrywają się kategorie gramatyczne zbieżnych formalnie i zróżnicowanych semantycznie jednostek) i homoformy (odmienność kategoriałna w zakresie gramatyki). Ujęcie pragmatyczne koncentruje się na płaszczyźnie komunikacyjnej, na której może dojść do zetknięcia się homonimów, ale pozwala wyróżnić bliźniaki leksykalne, których użycie w jednym dyskursie jest niemożliwe. W tym ujęciu wyróżniona została homonimia dyskursywna, socjolektalna, etnojęzykowa, idiosylistyczna. Orientację w złożonej i wieloaspektowej typologii zjawiska homonimii językowej ułatwiają dwa schematy: *Schemat typologii homonimii z funkcjonalnego punktu widzenia*; *Schemat typologii homonimii leksykalnej z pragmatycznego punktu widzenia* (s. 389). Dzięki dwupłaszczyznowej – funkcjonalnej i pragmatyczno-systemowej analizie jednostek homonimicznych „możliwe jest dokonanie precyzyjnego opisu strukturalnego, pozwalającego na umiejscowienie każdego przypadku bliźniactwa leksykalnego zarówno w systemie socjolektalno-etnojęzykowym, jak i dyskursywnym” (s. 388-389). Przeprowadzone badanie pokazuje rozpiętość występowania homonimii leksykalnej w języku polskim, obejmującą również odmiany socjolektalne i dyskursywne. Zaprezentowanym opisem Autorka uzasadnia potrzebę uwzględniania we współczesnym językoznawstwie czynnika pragmatycznego w typologii porządkującej homonimy jako samodzielne jednostki leksykalne.

Dla potwierdzenia negacji teorii polisemii językowej Habilitantka przeprowadziła swoisty eksperyment językowy, którego rezultaty przedstawiła w rozdziale piątym (*Eksperyment językowy jako próba weryfikacji słuszności postawionych tez*, s. 390-416). Jego celem było sprawdzenie, czy respondenci traktują zbieżne formalnie jednostki leksykalne jako różne znaczenia jednego leksemu czy też jako odrębne leksemy. Wyniki eksperymentu pokazały, że kompetencja językowa uczestnika komunikacji opiera się na relacjach „treść – forma”, nie zaś na relacjach „forma – treść”. Eksperyment pozwolił jednocześnie zweryfikować tezę o asocjacyjnym systemie pojęciowo-leksykalnym, opartym na relacjach pojęciowo-skojarzeniowych, obnażając „niedoskonałości konceptualne teorii polisemii językowej” (s. 422).

Rozprawę wieńczy syntetyzujące *Zakończenie*, po czym mamy bibliografię przedmiotową liczącą 261 pozycji, spis rysunków i tabel oraz krótkie streszczenie w języku angielskim.

Autorka wypracowała własną metodologię opisu homonimii językowej, negując istnienie polisemii, mocno argumentując i uzasadniając rację swojego stanowiska. Jest to

niewątpliwie istotny wkład M. Król do rozwoju językoznawstwa, otwierający nowe możliwości badawcze.

Zakres tematyczny opracowania jest niezwykle szeroki, stąd nie jest możliwe dogłębne, wyczerpujące omówienie każdego poruszanego problemu. Autorka ma tego świadomość, co niejednokrotnie sygnalizuje, zwłaszcza w podsumowaniach rozdziałów czy podrozdziałów oraz w zakończeniu, wytyczając perspektywy dalszych badań. Jednak korzystniej byłoby zawęzić przedmiot opisu, znacznie ograniczyć zbyt szerokie wywody teoretyczne, dostępne przecież w literaturze przedmiotowej, nie podejmować tak wielu wątków, które z powodzeniem mogłyby być przedmiotem odrębnego opisu, na rzecz części empirycznej, a w konsekwencji również na merytorycznej wartości oraz objętości monografii. W zasadzie tytułowi pracy odpowiada dopiero końcowa część opracowania, od podrozdziału 4.4. (s. 347), co świadczy o zachwianiu proporcji pomiędzy zasadniczymi częściami: rozdziały wstępne powinny bowiem stanowić jedynie bazę do rozważań zasadniczych. Brakuje również wyraźnego wskazania zakresu materiału faktograficznego, nierzadko przytaczane są przykłady z opracowań innych autorów.

3. Konkluzja końcowa

Miarą dojrzałości naukowej badacza jest umiejętność realizacji procesu badawczego opartego na spójnym wykładzie teoretycznym, w którego świetle zostanie rozpoznany i w miarę wyczerpująco opisany wiodący problem. Autorce monografii *Typologia homonimii językowej w aspekcie onomazjologiczno-dyskursywnym*, którą wskazuje jako najważniejsze osiągnięcie naukowe, tej dojrzałości zabrakło. Jednak doceniając nowatorskie podejście do kontrowersyjnego zjawiska homonimii i polisemii, wypracowanie własnej metodologii opisu homonimii językowej, wnoszącej istotny wkład do rozwoju współczesnej lingwistyki, jak również wysoką aktywność naukową, promocyjną i organizacyjną oraz zróżnicowaną działalność dydaktyczną, uważam, iż można to uznać za wystarczającą podstawę do nadania stopnia doktora habilitowanego. Przedkładam zatem komisji habilitacyjnej wniosek o nadanie dr Martynie Król stopnia naukowego doktora habilitowanego nauk humanistycznych w zakresie językoznawstwa.

Rzeszów, dnia 17 września 2015 r.

Łotia Czapiņa